

Kúria
ítélete

Az ügy száma: Bfv.II.54/2021/5.
A határozat szintje: felülvizsgálat
A tanács tagjai: Dr. Bartkó Levente, a tanács elnöke
Dr. Sebe Mária, előadó bíró
Dr. Somogyi Gábor, bíró
Az eljárás helye: Budapest
Az eljárás formája: tanácsülés
Az ülés napja: 2021. május 14.
Az ügy tárgya: csalás büntette
Terhelt: ...
Elsőfok: Székesfehérvári Járásbíróság, 16.B.374/2018/22., ítélet, tárgyalás, 2019. május 15.
Másodfok: Székesfehérvári Törvényszék, 1.Bf.7/2020/10., ítélet, nyilvános ülés, 2020. szeptember 17.
Harmadfok: -
Az indítvány előterjesztője: Fejér Megyei Főügyészség
Az indítvány iránya: a terhelt terhére

Rendelkező rész

A Kúria a csalás büntette miatt ... terhelt ellen folyamatban volt büntetőügyben a Fejér Megyei Főügyészség által előterjesztett felülvizsgálati indítványt elbírálva a Székesfehérvári Járásbíróság 16.B.374/2018/22. számú ítéletét és a Székesfehérvári Törvényszék mint másodfokú bíróság 1.Bf.7/2020/10. számú ítéletét megváltoztatja.

A terhelt cselekményét társtettesként elkövetett csalás büntettének [Btk. 373. § (1) bekezdés, (2) bekezdés ba) és bc) alpont, (5) bekezdés b) pont] és társtettesként elkövetett csalás büntettének [Btk. 373. § (1) bekezdés, (2) bekezdés ba) és bc) alpont, (4) bekezdés b) pont] minősíti.

A vele szemben kiszabott halmazati büntetést 3 (három) év szabadságvesztésre és 3 (három) év közügyektől eltiltásra súlyosítja.

A szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztésére vonatkozó rendelkezést mellőzi.

Egyebekben a megtámadott határozatot hatályában fenntartja.

A Kúria ítélete ellen fellebbezésnek vagy felülvizsgálatnak nincs helye, és ebben az ügyben az indítvány előterjesztője, valamint azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

Indokolás

[1] **I.** A Székesfehérvári Járásbíróság a 2019. május 15. napján kihirdetett 16.B.374/2018/22. számú ítéletével a terheltet társtettesként elkövetett csalás büntette [Btk. 373. § (1) bekezdés, (2) bekezdés bc) alpont, (5) bekezdés b) pont] és társtettesként elkövetett csalás büntette [Btk. 373. § (1) bekezdés, (2) bekezdés bc) alpont, (4) bekezdés b) pont] miatt – halmazati büntetésül – három év nyolc hónap börtön fokozatú szabadságvesztésre és négy év közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy a terhelt legkorábban a szabadságvesztés kétharmad részének kitöltését követően bocsátható feltételes szabadságra. Rendelkezett az előzetes fogvatartásban töltött idő beszámításáról, a magánfél polgári jogi igényéről, eljárási illetékről, és a bűnügyi költségről.

[2] A terhelt és védője enyhítésért bejelentett fellebbezését elbírálva a Székesfehérvári Törvényszék mint másodfokú bíróság a 2020. szeptember 17. napján meghozott 1.Bf.7/2020/10. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet megváltoztatta. A terhelt cselekményét társtettesként elkövetett csalás büntettének [Btk. 373. § (1) bekezdés, (4) bekezdés a) pont] valamint társtettesként elkövetett csalás büntettének [Btk. 373. § (1) bekezdés, (3) bekezdés a) pont] szerint minősítette és a kiszabott szabadságvesztés tartamát két évre enyhítette azzal, hogy annak végrehajtását három évi próbaidőre felfüggesztette. Mellőzte a közügyektől eltiltás mellékbüntetés kiszabását és a magánfél polgári jogi igényének érvényesítését egyéb törvényes útra utasította. Egyebekben – az eljárási illeték viselésére kötelezés mellőzésével – helybenhagyta az elsőfokú ítéletet.

[3] **II.** A jogerős ügydöntő határozat ellen a Fejér Megyei Főügyészség BF.492/2020/1. számon a Be. 649. § (2) bekezdés b) pont ba) alpontjára alapítva 2020. december 15-én a terhelt terhére terjesztett elő felülvizsgálati indítványt.

[4] Indokai szerint a másodfokú bíróság változatlanul hagyott tényállás mellett, az ítéletben megállapított, a bünszövetség és az üzletszerűség törvényi feltételeinek fennállására alapul szolgáló tények figyelmen kívül hagyásával törvénysértően minősítette a bűncselekményeket és törvénysértő büntetést szabott ki.

[5] A főügyészség ezért indítványozta, hogy a Kúria a jogerős ügydöntő határozatot változtassa meg és a terhelt terhére rótt bűncselekményeket minősítse társtettesként elkövetett csalás büntettének [Btk. 373. § (1) bekezdés, (2) bekezdés ba) és bc) alpont, (5) bekezdés b) pont] és társtettesként elkövetett csalás büntettének [Btk. 373. § (1) bekezdés, (2) bekezdés ba) és bc) alpont, (4) bekezdés b) pont], a szabadságvesztés tartamát emelje fel, a végrehajtást próbaidőre felfüggesztő ítéleti rendelkezést mellőzze és mellékbüntetésül határozott időre tiltsa el a terheltet a közügyek gyakorlásától is.

[6] A Legfőbb Ügyészség a BF.1419/2020/3. számú átiratában a felülvizsgálati indítványt indokainak kiegészítésével tartotta fenn.

[7] A bünszövetség kapcsán hivatkozott a IV. számú BED 1/b) pontjában, valamint a 4. pontjában kifejtettekre, arra, hogy az irányadó tényállás alapján a terhelt és társának magatartásából a bűnözésre irányuló akarategység, tervszerűség, a bűncselekmények elkövetéséhez az azonos alkalom keresése egyértelműen felismerhető.

[8] Emellett a tárgyi oldalon az ugyanolyan bűncselekmények elkövetése, míg az alanyi oldalon az ennek révén történő haszonszerzésre törekvés megállapítható, így az üzletszerűségre jogi következtetés vonható. Ebből a szempontból annak van jelentősége, hogy a cselekmények alkalomszerűek-e, vagy azokat a rendszeres haszonra törekvés – mint életmód – kapcsolja össze.

[9] Az irányadó tényállás alapján a terhelt és társának cselekményei nem elszigeteltek voltak, hanem összekapcsolta őket a rendszeres haszonszerzésre törekvés, így azokat a bünszövetség mellett az üzletszerűség is minősíti.

[10] Mindezek alapján a felülvizsgálati indítványban foglaltakkal egyezően indítványozta a jogerős ügydöntő határozat megváltoztatását, az indítvány tanácsülésen történő elbírálását.

[11] **III. A felülvizsgálati indítvány alapos.**

[12] A Be. 652. § (3) bekezdése szerint felülvizsgálati indítványt a terhelt terhére a jogerős ügydöntő határozat közlésétől számított hat hónapon belül lehet előterjeszteni, arra az ügyészség jogosult [Be. 651. § (1) bekezdés]. A Székesfehérvári Törvényszék mint másodfokú bíróság 1.Bf.7/2020/10. számú ítélete 2020. szeptember 17. napján emelkedett jogerőre, az ügyészség felülvizsgálati indítványa pedig 2020. december 15. napján érkezett a Székesfehérvári Járásbírósághoz, a felülvizsgálati indítvány joghatályos.

[13] A Be. 660. § (1) bekezdése szerint a Kúria a felülvizsgálati indítványt tanácsülésen bírálja el, kivéve, ha a terhelt vagy a védő a terhelt terhére benyújtott felülvizsgálati indítvány kézbesítésétől számított nyolc napon belül az ügy nyilvános ülésen való elbírálását indítványozza [Be. 660. § (2) bekezdés a) pont].

[14] Ugyanakkor a veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készültségről szóló 2020. évi LVIII. törvény 212. § (1) és (2) bekezdése abban az esetben is lehetővé teszi a felülvizsgálati indítvány tanácsülésen való elbírálását, ha az indítványt nyilvános ülésen kell elbírálni, azonban az elbíráláshoz szükséges adatok a felülvizsgálati indítvánnyal érintett írásbeli nyilatkozata alapján beszerezhetők, és a rendelkezésre álló adatok alapján az ügy tanácsülésen való elbírálásának nincs akadálya.

[15] A nyilvános ülés tartására irányuló indítványt a terhelt és a védő nem terjesztett elő, annak szükségessége a Be. 660. § (2) bekezdés b) pontja szerint nem merült fel, ezért a Kúria – tekintettel a veszélyhelyzeti szabályozásra is – tanácsülésen bírálta el a felülvizsgálati indítványt.

[16] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amelynek csak a Be. 649. §-ában tételesen meghatározott okokból van helye, a jogerős ügydöntő határozattal szembeni jogi – nem ténybeli – kifogás lehetőségét biztosítja.

[17] A felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható [Be. 650. § (2) bekezdés]. A felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó [Be. 659. § (1) bekezdés]. A jogkövetkeztetések – így a bűnösség vagy a jogi minősítés megállapításának – helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.

[18] A jogerős tényállás a másodfokú bíróság által tett kiegészítésekkel, helyesbítésekkel irányadó a felülvizsgálati eljárásban (EBH 2011.2385.), továbbá a tényállás az ítélet egészében és tartalmilag vizsgálendő: a töretlen bírói gyakorlat szerint a tényállás részét képezik azok a tények is, amelyeket – ítéletszerkesztési hiba folytán – nem a történeti tényállásban, hanem az indokolás más részében rögzít a bíróság.

[19] A Kúria erre tekintettel a felülvizsgálati indítvánnyal támadott határozatot az abban rögzített tényállás alapulvételével a felülvizsgálati indítványban megjelölt okból vizsgálta felül.

[20] A felülvizsgálati eljárásban irányadó tényállás szerint a terhelt a 2015. elején megismert társával elhatározta, hogy Magyarországon és külföldön rövid időtartamra gépkocsikat bérelnék, a szerződéskötéskor azt a látszatot keltik, hogy a bérleti jogviszony lejártát követően a járműveket visszaviszik a bérbeadónak, ez azonban eleve nem állt szándékukban, valójában a gépkocsikat értékesíteni, illetve továbbhasználni kívánták.

A terhelt ezen időszakban bűnözői életmódra rendezkedett be és életvitelét bűncselekmények elkövetéséből finanszírozta (elsőfokú ítélet 5. oldal utolsó mondat második rész, 6. oldal első mondat).

I. Ennek megfelelően 2015. május 7-én külföldön, a cég 1 sértett autókölcsönző irodájában a terhelt és társa, a terhelt okmányaival négy napra (2015. május 7-én 15 óra 35 perctől 2015. május 11-én 12 óra 30 percig) bérbe vette a ... forgalmi rendszámú 9.433.000 forint értékű Nissan X-Trail típusú személygépjárművet. Az ügylethez szükséges fedezetet a terhelt társa biztosította. A járművet a terhelt Magyarországra hozta, azt a bérleti szerződés lejártakor sem vitte vissza a külföldi sértettnek. A kölcsönző cég számára telefonon elérhetetlenné vált, miközben társa a gépkocsit értékesítette, amely árából a terhelt meg nem állapítható arányban részesült. Ezzel a sértettnek 9.433.000 forint kárt okoztak, amely részben megtérült, mivel a járművet 2017. végén hamis egyedi azonosító jellel a rendőrség lefoglalta.

II. 2016. március 9-én a terhelt és társa a cég 2 képviselőjétől, a terhelt okmányaival öt napra bérbe vette a ... forgalmi rendszámú 780.000 forint értékű, tanú 1 tulajdonát képező Volkswagen Polo személygépkocsit, azzal a feltétellel, hogy legfeljebb napi 300 kilométeres használat mellett külföldön is közlekedhetnek vele. A letét címen feltüntetett 80.000 forintot a sértett képviselőjének, magát a terhelt főnökének kiadva, a terhelt társa adta át. A járművel a terhelt és társa külföldre ment, a bérleti szerződés lejártakor azt nem vitték vissza a sértettnek. A terhelt telefonon közölte a kölcsönadóval, hogy a jármű külföldön meghibásodott, így nem tudják visszaszolgáltatni, majd azzal hitegette őt, hogy a gépkocsi már úton van Magyarországra. A terhelt és társa a gépkocsival ismeretlen módon rendelkezett. Körözés alapján 2017. júniusában külföldön a rendőrség a gépkocsit lefoglalta, de azt a sértett nem vette át. Ezzel a sértettnek 780.000 forint kára keletkezett, amely nem térült meg.

[21] Felülvizsgálatnak a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt helye van [Be. 648. § a) pont]. A büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a bűncselekmény törvénysértő minősítése miatt, illetve a Btk. más szabályának megsértésével szabott ki törvénysértő büntetést [Be. 649. § (1) bekezdés b) pont ba) alpont].

[22] A jelen ügyben a terhelt terhére rótt bűncselekmény minősítését – a csalás büntetettének minősítő körülményét – illetően az első- és másodfokú bíróság eltérő következtetésre jutott. A másodfokú bíróság álláspontja azonban nem áll összhangban az általa is irányadónak elfogadott tényállással, az elsőfokú bíróság pedig csak egy minősítő körülményt látott megállapíthatónak.

[23] A bűncselekmények minősítését illetően a Kúria a felülvizsgálati indítvány szerinti állásponttal értett egyet.

[24] A Btk. 459. § (1) bekezdés 2. pontjában foglalt értelmező rendelkezés szerint: „bűnszövetség akkor létesül, ha két vagy több személy bűncselekményeket szervezeten követ el, vagy ebben megállapodik, és legalább egy bűncselekmény elkövetését megkísérlik, de nem jön létre bűnszervezet”.

[25] A fogalom értelmezésére a IV. számú BED ad változatlan érvényű iránymutatást.

[26] Eszerint a Btk. a bűnszövetség fogalommeghatározásánál a bűncselekmények szervezett elkövetését értékeli, vagyis azt az esetet, amikor a közreműködőknek, tehát a bűnszövetség tagjainak a megállapodása több bűncselekmény megvalósítását célozza anélkül, hogy minden egyes bűncselekmény végrehajtásának a részleteit is megszerveznék. A törvény ugyanis azt a súlyosabb minősítést megalapozó magasabb fokú társadalomra veszélyességet értékeli, hogy az elkövetők nem csupán egy meghatározott bűncselekmény elkövetését valósították vagy kísérelték meg, hanem magát a bűnözést szervezik meg.

[27] A bűnszövetség létrejöttének nemcsak az a feltétele, hogy a bűncselekmény alanya akár tettesként, akár részesként két vagy több személy legyen, hanem az is, hogy az elkövetők megállapodása szervezett bűnelkövetésre, vagyis magára a bűnözésre, illetve több bűncselekmény elkövetésére irányuljon, továbbá, hogy a megállapodás a cselekmények elkövetését időben megelőzze.

[28] A megállapodás formáját illetően leggyakoribb a szóbeli (vagyis kifejezett) megállapodás, de erre utal az is, ha az elkövetők az ugyanolyan vagy hasonló alkalmat keresik vagy használják fel a bűncselekmények megvalósításához.

[29] Jelen esetben a terhelt és társa tényállás szerinti magatartása a bűnszövetség ismérveinek megfelelő. Az irányadó tényállás szerint ugyanis közöttük előzetesen szóbeli, azaz kifejezett megállapodás jött létre a bűnözés, a bűnözői életmód megszervezésére, a hasonló jellegű bűncselekmények tervszerű, azonos módszerrel történő elkövetésére. Mindez pedig a két elkövetett bűncselekményben maradéktalanul visszaigazolódott. A bűnszövetség ezért tér el minőségileg a társtettségétől és jelent lényegesebben nagyobb társadalomra veszélyességet.

[30] Ekként a terhelt és társa által megvalósított két bűncselekmény bűnszövetségben elkövetett.

[31] Az üzletszerűség [Btk. 459. § (1) bekezdés 28. pont] megállapításának feltétele tárgyi oldalon az ugyanolyan vagy hasonló bűncselekmények elkövetése, míg az alanyi oldalon ennek révén a rendszeres haszonszerzésre törekvés.

[32] Rendszeres a haszonszerzésre törekvés, ha az elkövető az ugyanolyan, vagy hasonló jellegű bűncselekmények véghezvitelét jövedelemszerző forrásnak tekinti. Ebből a szempontból annak van jelentősége, hogy a cselekmények elszigeteltek, alkalmyszerűek-e vagy azokat a rendszeres haszonra törekvés – mint életmód – összekapcsolja-e (BH 2005.88.).

[33] Az üzletszerűség esetében – eltérően a folytatólágosságtól – nem a „rövid időközönkénti” elkövetésnek, hanem a rendszerességnek van jelentősége, így az ismétlődésig eltelt idő hossza önmagában véve közömbös (BH 2011.160.). Ebből eredően elsődlegesen a cselekmények ismétlődésének és nem az időköznek van jelentősége e minősítő körülmény esetén.

[34] A terhelt és társa közötti megállapodás, a szövetkezésük tárgya a hasonló vagyoni elleni bűncselekmények elkövetése volt, melyek révén a terhelt (és társa) rendszeres haszonhoz juthatott és amely hasznot egységes akaratelhatározással a két vagyoni elleni bűncselekmény elkövetésével realizáltak is.

[35] Az irányadó tényállás szerint tehát a terhelt nem alkalmyszerűen, hanem ismétlődő és rendszeres haszonszerzésre törekvő akaratelhatározás alapján követte el az I. és II. tényállási pontokban rögzített cselekményeket, ezen időszakban bűnözői életmódra rendezkedett be, életvitelét bűncselekmények elkövetéséből szándékozott finanszírozni, így azok üzletszerűen elkövetettként is minősülnek (függetlenül attól, hogy a két cselekmény között hosszabb idő telt el).

[36] A kifejtetteknek megfelelően a Kúria a terhelt cselekményét társtettesként elkövetett csalás büntettének [Btk. 373. § (1) bekezdés, (2) bekezdés ba) és bc) alpont, (5) bekezdés b) pont] és társtettesként elkövetett csalás büntettének [Btk. 373. § (1) bekezdés, (2) bekezdés ba) és bc) alpont, (4) bekezdés b) pont] minősítette.

[37] A bűncselekmény törvénysértő minősítése akkor teszi lehetővé a felülvizsgálatot, ha egyben törvénysértő büntetés kiszabására vagy intézkedés alkalmazására is sor került.

[38] A kiszabott büntetés a téves minősítés következtében akkor törvénysértő, ha annak neme vagy mértéke a Btk. valamely mérlegelést nem tűrő rendelkezésébe ütközik, így a bűncselekmény (helyes) minősítéséhez kapcsolódó büntetési tételkeret megsértésével kiszabott (jelen ügyben erről nincs szó), avagy az irányadó büntetési tételkereten belüli ugyan, de az anyagi jogszabálysértés kiküszöbölése mellett tartamában eltúlzottan súlyos, vagy eltúlzottan enyhe (jelen ügyben ez utóbbiról van szó). Ekként a büntetés kiszabásának felülvizsgálatára a bűncselekmény törvénysértő minősítése esetén lehetőség van akkor is, ha a büntetés egyébként a törvényes minősítésnek megfelelő büntetési tétel keretei között került kiszabásra.

[39] A jelen esetben a terhelttel szemben jogerősen kiszabott felfüggesztett szabadságvesztés nem áll arányban a terhelt terhére rótt bűncselekményekkel, a helyes minősítés szerinti halmazati büntetésül kiszabható két évtől tizenkét évig terjedő szabadságvesztéssel és nem szolgálja a büntetés Btk. 79. §-ában rögzített célját sem.

[40] Az alapeljárásban hozott ügydöntő határozat tartalmazza azokat a releváns tárgyi és alanyi körülményeket, amelyek az alkalmazandó joghátrány ténybeli alapjául szolgálhatnak, így a büntető anyagi jog szabályának megsértése a felülvizsgálat során orvosolható.

[41] A bűnösnek kimondott terhelttel szemben az elsőfokú bíróság feltárta és súlyuknak megfelelően értékelte az enyhítő és súlyosító körülményeket. A másodfokú ítélet meghozatala óta eltelt idő a terheltnek fel nem róható jelentős időmúlás nyomatékát tovább növelte.

[42] E bűnösségi tényezők figyelembevételével a halmazati büntetésül kiszabható kettőtől tizenkettő évig terjedő büntetési tételkeret alapulvételével a Btk. 80. § (2) bekezdése szerint irányadó középértékű (hét év) büntetés eltúlzott volna.

[43] Ekként a Kúria a Be. 662. § (2) bekezdés b) pontja alapján a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatot a bűncselekmény minősítése és a kiszabott büntetés tekintetében egyaránt megváltoztatta, és a terhelttel szemben – a végrehajtási fokozat és a feltételes szabadságra vonatkozó rendelkezés érintetlenül hagyásával – három évi szabadságvesztést szabott ki, egyben a felfüggesztésre vonatkozó rendelkezést mellőzte.

[44] A szándékos bűncselekmény miatt végrehajtandó szabadságvesztésre ítélt terheltet méltatlannak találta arra, hogy a közügyek gyakorlásában részt vegyen, ezért a szabadságvesztéshez igazodó tartamban mellékbüntetésül eltiltotta a közügyek gyakorlásától is [Btk. 61. § (1)-(3) bekezdés, 62. § (1) bekezdés].

[45] A Be. 649. § (2) bekezdés d) pontja szerinti eljárási szabálysértés megvalósulását a Kúria hivatalból akkor is vizsgálja, ha a felülvizsgálati indítványt nem ebből az okból nyújtották be [Be. 659. § (6) bekezdése]. Az ügyben ilyen, feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés nem valósult meg.

[46] A Kúria a változtatást meghaladóan a határozatot hatályában fenntartotta [Be. 662. § (1) bekezdés].

[47] **IV.** Az ítélet ellen a Be. 6. § (4) bekezdésére tekintettel nincs helye fellebbezésnek, felülvizsgálatát a Be. 650. § (1) bekezdés b) pont második fordulata zárja ki. A Be. 652. § (6) bekezdése szerint minden jogosult csak egyszer nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a Be. 649. § (3)-(5) bekezdésén alapul; az

említett törvényhely (7) bekezdése szerint felülvizsgálati indítvány ugyanazon tartalommal csak egyszer nyújtható be. A Be. 656. § (4) bekezdése pedig akként rendelkezik, hogy az ugyanazon jogosult által ismételten előterjesztett, illetve az azonos tartalommal ismételten előterjesztett indítványt a Kúria érdemi indokolás nélkül elutasíthatja.

Budapest, 2021. május 14.

Dr. Bartkó Levente s.k. a tanács elnöke, Dr. Sebe Mária s.k. előadó bíró, Dr. Somogyi Gábor s.k. bíró